

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,

12 " " " " 2 "

15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za ceo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za ceo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Poljanski nasip št. 48.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Naš deželni jezik.

Milo se je storilo rodoljubu, če je prišel v kranjski deželni zbor, in je tam videl vladati vičino, ktera ne ljubi našega naroda in naše domovine, ktera govori v tujem jeziku nemškem in si upa še trditi, da je deželna stranka. Naša dežela je vendar le slovenska, kako hoče biti domačin oni, ki ta jezik zametava in govori tuj jezik v domačem zboru? Vesteneck je rekel, da sta na Kranjskem dva deželna jezika; pa mi tega ne moremo in ne smemo priznati, če sami sebi dobro hočemo. Naša stranka je slabo storila, ko je bila v večini, in je priznala nemščino kot drugi deželni jezik. Le v slogi je moč; kakor hitro pa priznavamo nemščino kot drugi deželni jezik, zabiti je že klin v naše meso; kratili nam bodo ravnopravnost pri vsaki priliki. Tirolci dobro vedó, zakaj se branijo protestantskih občin; zvitji liberalci so te občine ustanovili, da bi skalili in razdrli edinost in slovo v deželi, kajti, če eden vleče naprej, eden pa nazaj, potem se voz ne bo nikamer premaknil. Mi smo že pisali, da se na tak način, kakor na Kranjskem, lahko naredi povsod nemščina za drugi deželni jezik. Bosna je bila čisto slovenska dežela. Zdaj so pa že nekaj nemških uradnikov dol poslali, prišli so tudi ogerski judje, ki nemški govoré, slišali pa smo tudi že, da se mislijo v kratkem naseliti v Bosni mnoge nemške rodovine; kakor o Kranjski, se lahko tudi že o Bosni reče, da je dežela z mešaním prebivalstvom; kedar bodo enkrat naredili nem-

ške šole, kmalo potem se lahko tudi prične z nemškim uradovanjem, kajti v kratkem se bo našel v vsaki vasi kak človek, da bo nemški znal. Ali je pa za to že dežela nemška ali na pol nemška? Na Dunaji živi dve sto tisoč Slovanov, vendar se mesto imenuje „eine rein deutsche stadt“, o dveh jezikih nečejo nič slišati; tudi je blizu Dunaja več hrvaških vasi, vendar še niso Nemci nikoli priznali, da sta v dolnji Avstriji dva jezika. Kako vpitje so zagnali, ko je česki grof Harrach prosil, naj se za česke rokodelske učence, ki so nemščino popolnem nezmožni, naredi neka pripravna šola v českem jeziku, da se bodo prej in lože nemški naučili! Pri nas pa, če se le kak nemški vandrovec kje ustanovi, zahtevajo že, da bi se zavoljo njegovih otrok šole ponemčile. Mi smo res neumni, če priznavamo nemščino kot drugi deželni jezik; neumni smo, če pustimo v deželnih uradih veljati oba jezika. Nemškutarji so nam pot pokazali; komaj so prišli v večino, brž so izbacili slovenski jezik iz deželnega odbora, ter začeli vse nemški uradovati.

Kedar pridemo mi v večino, delajmo ravno tako in izbacimo nemščino, saj smo opravičeni k temu, kajti deželni jezik je edino le slovenski! Če Poljaki v Galiciji vse poljski uradujejo, zakaj bi mi na Kranjskem ne uradovali slovenski?

Ugovor, da naš jezik ni sposoben, je čisto prazen in puhel. Vse se stori, če se hoče, in nihče se na suhem ne bo plavati naučil, kakor je poslanec Klun dobro omenil. Marsikdo bo rekel, da kmet ni sposoben za cesarskega na-

mestnika; pa vendar je bil Andrej Hofer navaden kmet in krčmar, in glejte, on je bil cesarski namestnik na Tirolskem, in pa še kakšen! Deželi tirolski ostane on vedna zvezda slave in ponosa! Tudi navaden človek zna imeti zdrave misli, če prav nima birokratične prakse. Tako se bo tudi v domačem jeziku prav dobro uradovati dalo, nikar se ne bojte, o tem dvomijo le taki ljudje, ki kar trepetajo pred birokratično modrostjo.

To so oni bojazljivi in smešni nazori, ki jih je na pr. razvijal prof. Šuklje, ko je trdil, da mi nismo sposobni, ustanoviti si vseučilišča, niti svoje pravne akademije. Nahajajo se ljudje, ki menijo, da najvažnejša stvar pri uradovanju je to, če človek vé, kam se mora kolek pritisniti, in koliko mora biti praznega prostora ob straneh, in kako se morajo pisma vkup zaviti itd. Taki bodo se ve da na slovenskem jeziku povsod kako dlako našli, in takim se pravi bojazljivci, ali celo šeme. Nekaj iz teh bolnih predsodkov, nekaj pa iz navade bodo še zanaprej pri deželnem odboru nemški uradovali, tudi če naša stranka na krmilo pride. Ko bi bil pa narodni deželni odbor naše misli, naredil bi kar „tabula rasa“ z nemškim uradovanjem, in to je neobhodno potrebno za ohranitev naše narodnosti; kajti če se deželni odbor sramuje ali ogiblje deželnega jezika, kako more zahtevati, da bi državni uradi potem rešpektirali slovenščino? Oziri na tisto pest Kočevarjev so res smešni.

Najame se kak prestavljavec, ki bo odloke deželnega odbora za Kočevarje iz slo-

Pijanec.

Našim ljudem podomačil Vilinski.

12. Prijatti.

(Dalje.)

„Prašnik! to si pa jaz prepovem! Zasarmanjanja in grdenja pa jaz ne trpim v svoji hiši, kratko malo ne. Jaz nisem prekanil ne za sold. Kader ste zahtevali pijače, dal sem vam je, če je bilo treba o polnoči, pa ste mi tudi res pošteno plačali. Tako je bilo. To je moj obrt, od tega živim. Žganje pa vino, to sami veste, ne teče kakor potok v moj klet, ali pa kakor voda na mlinska koleša, jaz moram vse plačati, pa še drago. Jaz vas ne zasramujem, zato pa tudi jaz nečem zasramovanja od vas. Jaz samo pravim, da vas ne morem imeti pod streho. Jaz sem pošten človek, vsa moja hiša je poštena, ali pritepinov v njej ne morem trpeti — — —“

„Kaj?!“ zagrmí Janko in prime debelega krčmarja za vrat in ga vrže v kot kakor muho. Krčmar se po konci skoleba in kliče na pomagaje. Ta hip stopi logar Filip žvižgaje noter. „Hej krčmar! No? oho Janko! kaj pa imata, ali se mečeta in poberata za stavo? to bi bila lepa. Hoho!“

„Čak ti, pasja duša“, kriči Janko, „jaz te bom naučil, če boš mene in moje zmerjal s pritepenci in berači! Misliš mar, da beračm? Vidiš, duša judovska, imam polno denarja, ti lahko plačam vsak grižljaj, vsako kapljo.“ To rekši, vrže na mizo polno možnjo denarja. To je bilo tistih dve sto in nekaj čez, ki so mu ostali, ko je bil mlin na dražbi prodan. Krčmar to videvši, koj na drugo struno zagode in reče prijazno:

„Bog ne zadeni, gospodar Prašnik, da bi vas jaz kaj žalil! To ni moja navada, kakor veste, gospodar Prašnik. Jaz sem hotel le povedati, da v hiši nimam zadosti prostora, da bi mogel vsakemu odkazati — kaj ne? petero vas je — da bi mogel vsakemu dati svoj posebni prostor. Resnico govorim, gospodar Prašnik; kakor gotovo tukaj stojim, se ne lažem; lahko se sami prepričate, ako hočete. Kolikor vam pa morem postreči, to bom pa iz srca rad storil. Samo povejte, kaj želite, vse vam bom preskrbel.“

Krčmar se ven zgubi, vesel, da se je izmuznil tako z lepo iz Jankovih rok. Logar sede k peči, pri kateri je tudi trepetajoča Katica na klopi sedela se svojimi prezebljenimi otroci.

„To jutro je pa hud mraz,“ reče logar. „Dragi moj Janko, kaj sta pa imela s krčmarjem? Saj sta bila zmiraj dobra prijatla.“

„Je že vse dobro. Malo sva se bila zbesedila. Krčmar je mislil, da sem k njemu gnezdit prišel, pa napoto mu delat, zato mi je kar naravnost odrekel svojo podstreho. Jaz pa od njega drugega ne iščem ko malo pijače, pa za moje tukaj-le nekoliko gorkega. Hvala Bogu! lahko še vse plačam. Veš, Filip, jaz sem v veliki stiski, v veliki potrebi. Mlin mi je prodan, mene so pognali po svetu, zdaj pa ne vem, kam bi se obrnil. Svetovaj mi ti.“

„Janko, v tem ti pa jaz ne morem pomagati. Tudi sam sebi ne vem ne sveta ne pomoči. Gozdnar, to je tisti stari prepirljivec pa podpihovelec, ta mi je undan povedal, da me grajščak misli iz službe djati, meni nič tebi nič. Naj le! Maram jaz kaj! Potlej bom pa gledal, kje drži pot po svetu. Saj drugega mi ni početi. Možnja prazna, ko bi jo kdo desetkrat ob tla vrgel pa še mene po vrhu, nič ž nje ne prileti, — dolgov toliko, da me glava boli, več dolžnikov imam ko las na glavi kamor se obrnem, na ktereга zadenem. S tabo je še veliko bolje, kakor je z mano, z mano ni nič.“

venskega izvirnika na nemško prestavil. Ali ni smešno, če se zavoljo Kočevarjev izvirnik v nemščini piše, ogromna večina prebivalstva pa se mora zadovoljiti s prestavo, ktera je včasih celo slaba in nerazložna! „Ne bodimo šalo-barde“ rekel je Prešeren, ne bodimo trepetlike sestavljene iz samih „ozirov“, saj vidimo, kako drugi z nami delajo, vržimo nemški jezik iz dežele, iz vseh uradov in vseh šol, kakor so Madjari naredili, pa bomo srečni in svobodni in samostojni, zamašimo tiste luknje, skozi ktere nemčurstvo na nas strelja, in te luknje so tisti „oziri,“ in tisti „drug deželni jezik“, ki ga nikjer ni, in pravice tistih kranjskih „Nemcev,“ ki jih nikjer ni, k večjemu, če kak neumen hribovec pravi, da je Nemec, ker se je pri „soldatih“ en par nemških besedi naučil! Na te trohlyive stebre se naslanja naša gnjila nemškutarija, ter v svoji prismojenosti proklamira nemščino kot drugi deželni jezik, ki ima pred slovenskim celo povsod prednost!

Če bodo pa dolgo govorili, da je nemščina državni jezik, in da se mora zato povsod nemški uradovati, potem bodo Slovani, Madjari, Rumunci in Lahi primorani, staviti predlog, naj se proglasi francoščina kot državni jezik!

Govor gosp. Kluna

o odkupu duhovenske bire v deželnem zboru.

Slavni zbor! V pojasnilo današnje obravnave ne bo škodovalo, ako omenjam, da reč, ktero danes razpravljamo, se je v prejšnjih letih že 4krat obravnavala v tej visoki zbornici.

Že l. 1875 je bil gosp. baron Apfaltrern stavil predlog, da naj se duhovenska bira odkupi, ter je ob enem izročil načrt dotične postave, ki je brez bistvenih prememb tudi podlaga pričujoči osnovi. Po dolgi razpravi se je bilo takrat sklenilo, da naj deželni odbor po tej postavi prizadete, to je, plačevalce in prejemnike, za njihovo mnenje popraša ter prihodnjemu zboru o tej zadevi poroča.

L. 1876 interpeliral je g. fajmošter Tavčar deželnega glavarja, kako s to rečjo stoji, in kaj da je s postavo g. barona Apfaltrerna? G. deželni glavar je odgovoril, da je deželni

odbor vprašal deželno vladu s prošnjo, naj tudi okrajna glavarstva izrekó svoje pomislike, vprašal je nadalje občine škofijski ordinariat, ki se je obrnil do dekanij.

Večina občin — kar potrdi tudi letošnje poročilo deželnega odbora o tej zadevi — se je izrekla zoper odvezo duhovenske bire, in le nekatere so bile za odkup. Tudi škofijski ordinariat je odločno nasprotoval tej reči, in ker je razun tega tudi c. kr. deželna vlada imela nekoliko pomislikov gledé tehnične osnove te postave, se ona l. 1876 ni mogla obširno obravnavati v deželnem zboru.

L. 1877 se je reč omenjala v letnem poročilu deželnega odbora, ki pravi, da se postava ni predložila, ker se je od 163 občin njih 126 izreklo zoper odvezo, za njo pa le 22, da so škofijski ordinariat in duhovni odločno zoper odkupnino, dokler se vprašanje ožkongruine reši, in tudi zgorej omenjeni pomisliki in nasveti deželne vlade so tam naštet.

Človek bi bil mislil, da je s tem dotični načrt in nasvet g. barona Apfaltrerna za zmemom pokopan. Kar zadobite po razpustu deželnega zbora l. 1877 Vi gospodje, ki ste bili prej v manjšini, večino, in naročite precej pri prvem zborovanji leta 1878 deželnemu odboru, vprašanja o odvezi duhovenske bire ne spred oči spustiti ter v prihodnjem zboru o tej zadevi poročati. Vsled tega je odbor predložil pričujočo postavo, ki je, kakor sem že omenil prvemu načrtu g. barona Apfaltrerna bistveno podobna.

Tudi vzroki, s kterimi deželni odbor svoj predlog podpira in ki jih tudi g. poročevalec v svojem poročilu prav po nepotrebnem ponavlja, so ravno tisti, s kterimi je g. baron že prvič vtemeljeval svoj predlog.

In vendar je med tedaj in sedaj, gospoda moja, velik razloček; tedaj bi bil kdo morda še lahko mislil, da so g. baron in njegovi tovariši imeli čist namen, ko so bili stavili ta nasvet; takrat bi se bilo morebiti še lahko reklo, da hočejo z odvezo bire pomagati na eni strani kmečkemu ljudstvu, ki biro težko daje, na drugi strani pa tudi duhovnom, ki bi

naj bili že skoraj rešeni neprijetnosti, ki jih jim pobiranje bire naklada.

Danes tega ne moremo več trditi. Danes iz poročila odborovega, kakor tudi iz poročila odsekovega vemo, da si ljudje in duhovni, toraj plačavalci in prejemniki, ne želé odveze bire, da ji oboji odločno oporekajo, da toraj ni prav nobenega vzroka te postave skleniti in z njo ljudem nakladati novih bremen, ter ob enem širiti sovraštvo in nezadovoljnost, najprej sovraštvo do Vas, gospoda moja, ki boste to postavo sklenili, potem pa tudi sovraštvo do duhovnov, češ, da so oni krivi, da morajo ljudje plačevati taka denarna bremena. Danes moramo reči, da se je ta predlog stavil zgolj iz strankarskega liberalnega namena, kakor je bil g. dr. Schrei že l. 1875 naravnost spoznal rekši, da je to znamenito vprašanje svobodomiselnosti, da se morajo postave ravnati po splošnih zahtevah napredka. Danes smemo toraj reči, da je to le zausnica za kmečko ljudstvo in duhovne, ali bolje: nekaka prav občutljiva kazen za to, ker z Vami, gospoda moja, v liberalni rog ne trobijo. Temu nasproti jaz menim, da se morajo postave ravnati po potrebi časa in ljudstva. Ker kaj pomaga vse svobodomišljenje, ako pa ljudstvo vsled tega pride na kant, ako vsled splošnih zahtev napredka, ktere Vi, gospoda moja, tako radi povdarjate, ljudstvo od dne do dne bolj ubožuje, ako čedalje bolj hiti v propad, in sicer! duševni in materijalni, ter se pri vsem napredku zopet bližamo tistemu času, ko je ljudstvo rimsko upilo: „Panem et circenses“ — dajte nam kruha in kratkočasja.

Deželni odbor in upravni odsek v svojem poročilu trdi in tudi g. baron Apfaltrern je že l. 1875 pri vtemeljevanji svojega predloga rekel, da cesarski patent od 4. marca 1849 zaukazuje odvezo ali odkup bire, ktera po tedaj izraženem mnenji g. barona Apfaltrerna postavno toraj več ne obstoji.

Toda g. baron Apfaltrern, kakor tudi poročevalec upravnega odseka dr. Deu bi morali kot juristi vedeti, da poznejši ukazi prejšnje ali deloma lahko omeje ali spremene ali po-

Janko ne reče besede, seže v možnjo, hoteč mu dati polovico denarja, pa logar, ki ni še bil popolnoma pokvarjen, ki je imel še nekoliko poštenega srca, jih od sebe odrine rekoč: „Janko, ti si dobrega srca; denar pa le imej, ti ga bo še potreba. Lepo se ti zahvalim. Ako bom kterikrat v stanu, da ti morem kaj pomagati, le ná-me se obrni, ne vem, kaj bi djal, da naj bom, ako ti ne pomorem.“

Krčmar pride, pogrne mizo in mlinarici prinese gorke juhe, ktero ona pa otroci pojedó; mlinarju prinese pa kozarec žganja. Janko ga izpije v dušku, pa reče: „še enega.“ Krčmar skoči in spet prinese polen kozarec žgane pijače. Janko vzame nekaj kosov sladkorja in dejavši ga v kozarec poda Katinki: „Pij, zunaj je mrzlo, da drevje poka in Bog ve, kam pojdemo še danes.“

Katinka porine kozarec od sebe in nejevoljna pravi: „Veš, da nikdar drugega ne pijem ko vodo, za žganje pa že celó ne maram, se mi kar gnjusí.“

„Če nečeš, tudi dobro“, pravi Janko in pokliče svojega sina: „Janček, pa ti sem pojdi; na, pij, da se ogreješ.“ Deček se brani, pogleda mater, mati mu odmajuje, pogleda očeta, oče mu pa kozarec ponuja; malo se obotavlja, potem pa prime in tako potegne, da ga izprazni do dna.

„To velja, dečko, to; ti si moj sin. Jabolko ne pade daleč od drevesa“, reče oče smeja se.

„Za božjo voljo, Janko, ne uči otroka, da bi bil pijanec! Kaj češ tudi njega v nesrečo pahnuti?“ govori žalostna mati.

„V kakšno nesrečo? To je edini pomoček, da si človek skrbi prežene pa še nesrečo po vrhu“, odgovori Janko in kozarec pred krčmarja porine. Ta hip stopita v krčmo kupec pa mlinar z Jarovine.

„O, dober dan, Janko, kaj ti tukaj?“ se čudita prišleca in mu segata v roko. „No, kako pa je? kam si se namenil? kaj misliš početi?“

„Prijetla, svet mi dajta, kaj naj počnem?“ „Za svet je še čas, ta pride potlej, to lahko počaka“, reče kupec.

„Nič časa, nič potlej, ampak zdaj, zdaj; sem kakor puška, kateri na prašnici pogori; zdaj tonim, tukaj ni čakati.“

„A tako je? Vidiš, Janko, rad bi ti pomagal, prav rad, saj veš, da iz srca rad. Zato mi je prav žal, da ti zdaj ne morem pomagati kar nič; sem tako strašno pri koncu, da ni povedati. Druzega nimam, ko grešno dušo med rebri.“

„Je treba na roke popljuniti, Grabež“, reče logar, „pa kam seči, pa kaj privleči. E, Grabež, kaj ti si tako siromašen? Ne verjamem.

Saj so rekli, da si Prašnikovo mlinarijo kupoval; pravijo, da sta se bila zmenila, ti pa jud.“

„Jaz?“ osupnjen bara kupec, „to se ti je pač sanjalo. Sami veste, da nič nimam; tako sem suh pa ubog kakor cerkvena miš. I, to bi bilo nekaj, ne bilo bi napak, taka mlinarija! Jaz bi kupoval mlinarijo! Ne da bi dejal, se reče, ko bi imel kaj pod palcem, ko bi bi bil tako petičen, kakor mislite; za siromaka, kakor sem jaz, za tacega siromaka bi bil to lep poboljšek, siromak Grabež bi si res čedno opomogel. Ali odkod pa mislite, da bom jaz toliko gotovine vzel? Iz tal ne kopljem zakladov.“

„No, pa pustimo to, Grabež“, reče logar, „ti že verjamemo. Sramota bi pa res bila, to rečem, velika sramota bi bila, ko bi denar imel, pa Janku ne pomagal. Jaz sem tak, da bi mu kaj dal, ko bi kaj imel, pa nimam nič. Pač, dolgove imam, pa to, kolikor imam na sebi pa v želodcu; za največo potrebo imam še svinčeno zrno, pa za-se, ne za jelena.“

„Prašnik“, bara mlinar z Jarovine, „kaj mislite zdaj začeti?“

„Začeti? — kako? — kaj bom začel?“ praša Janko otožno, „jaz ne vem. Naučil sem se razišno živeti, težko delati ne morem, tega se nisem naučil, za nameček sem pa še bo-

polnoma ovržejo ali pa vsaj njihovo veljavo za nekoliko časa ustavijo.

Vi se ve da tega nečete pripoznati, Vam je vse eno, ali ljudstvo strada in ubožuje, ako lakote konec jemlje, samo da konec jemlje liberalno, zato skušate svoj predlog opravičiti kot nekaj čisto postavnega, potrebnega in koristnega. In to se je glede omenjene postave zgodilo. Zemljišno-odvezna komisija za Kranjsko je bila odločila, da se ima naravna odveza bire naznaniti vsaj do 1. januarja 1851, vendar pa je bila pristavila, da se ima ta odveza le tedaj izvršiti, ako je prejemovalci in večina plačevalcev želi, da se mora pa dotlej bira odrajtovati kakor doslej.

Ker toraj od postave za odvezo bire postavljena komisija naravnost določuje, da se ima odveza le tedaj dognati, ako jo prejemovalci in večina plačevalcev zahteva, in ker tega pri nas, kakor sem že prej omenil, ne ti in ne uni ne želé, se pač ne more in ne sme trditi, da je bira po postavi odpravljena.

Pa tudi drugi vzroki, s katerimi deželni odbor in za njim upravni odsek odvezo bire opravičujeta, so enako puhli in ničevi, kakor omenjeni.

Prvi vzrok je se ve da vzrok svobodomiselnosti. Bira je ostanek iz prejšnjih, temnih srednjeveških časov. Zato so jo vse svobodomiselné dežele, med katerimi poročilo omenja zlasti Štajarske in Koroške, odpravile, in tudi Kranjska ne sme zaostati; čemu bi sicer liberalni deželni zbor in odbor imela! Ali gospoda moja, to je najzadnji vzrok, s katerim bi se smel po dosedanji skušnji ta predlog podpirati ali ki bi se prav za prav še omenjati ne smel.

Tudi o šolstvu se je pred nekimi leti, ko je liberalizem začel cvesti, reklo, da se mora od cerkve odtrgati, in po liberalnih načelih osnovati. To se je zgodilo, ali nasledek je bil ta, da so občine zadela strašanska denarna bremena, katerih zdaj skoraj ne morejo zmagovati, in da so se celó liberalci štajarski za ušesmi praskali, češ, da bi bili te postave praktično vse drugače izvršili, kakor so jih, ako bi bili prej poznali ta denarna bremena.

Skoraj prav enako se jim zdaj z duhovensko biro godi. Tudi to so na Štajarskem odvezali in sklenili že 20. oktobra 1869 po-

lehen; — moja žena mora gledati, kako bomo in pa kaj bomo.“

„To je res slabo, pa kaj slabo? da bi le tako ne bilo, če pade človek s konja na psa“, pravi mlinar z Jarovine.

„Deda jarovinski“, reče logar, „ti si edini med nami, ki imaš svoje ognjišče, svojo streho pa svojo hišo. Veš kaj? vzemi ti k sebi za nekaj časa Janka pa njegovo ženo in otroke, vsaj za tako dolgo, da bo vreme malo boljše, da ta mrzaz malo pončha, da bo Janko vedel, kod če in kako če.“

„Prav rad bi jaz to storil“, odvrne mlinar zadet, „zakaj pa ne? toda imam sam toliko, da životarim, da se s silo prerinemo in kakor bodi prebijemo. Otrók imam sam cele kupe, ki hočejo vsak dan kruha, pa me ne prašajo, je li oče kaj zaslužil ali ne.“

„Saj nobeden ne pravi, da za dolgo, samo za nekaj časa, da se mu kam odpre“, reče logar. „Prašnik ti bo pomagal delati, žena ti bo pa hišo tako pospravila in počedila, kakor je še nikdar nisi imel počejene.“

„Naj pa bo, za nekaj časa naj bo Prašnik pri meni. Jaz sem odkritosrčen prijatelj, to rečem.“ (Dalje prih.)

stavo, po kateri je pričujoči načrt posnet. Cesar so to postavo potrdili še le 18. julija 1871 in do novembra 1872 je bil čas za napovedbo odveze odločen. Pa le silno redki so bili, ki so do omenjenega časa napoved predložili, in še ti so storili to le zarad tega, ker so mislili, da se bo pozneje v vsaki davčni občini gotovo kdo oglasil, ki bode odvezo tirjal. Pa motili so se; ne samo kmetje, tudi tržani in grajščaki so se odločno izrekli proti vsaki odvezi. In le z neko zvičajnostjo, bi rekel, so ljudi pripravili, da so odvezo napovedovali. Ko so pa to zvedeli, so nekteri oporekali, pa jim nič ni pomagalo. Drugi so dotične pole glavarstvu nazaj poslali in nečejo o odkupljenji nič vedeti, pa jim bo težko kaj pomagalo. Glavarstvo in vlada deželna imate vsled tega silno veliko opraviti, in čedalje bolj se kažejo silne težave tega odkupljanja. Devet let je tam postava, pa skoraj nikjer še ni izvršena, v nekterih krajih še ne pričeta. Razun tega pa ljudje vidijo, da jim to ne bo pomagalo. Odveznina bo premajhna, marsiktera dobra služba je slaba postala, duhovni ne bodo mogli shajati, in če bodo hoteli ljudje dušnega pastirja imeti, se jim bo reklo, zboljšajte mu nekoliko plačo, toraj bodo morali na novo biro dajati. Tako je na Štajarskem, gospoda moja, kjer se zdaj že kesajo, da so to postavo dobili. Vzemimo si to v izgled, da tudi pri nas prepozno kesanje ne pride!

Drugi vzrok za odpravo bire je po mnenji deželnega odbora ta, da se te bire ne morejo natančno določiti, da so se, ker so že jako starodavne močno predručile, in da bo čedalje slabše, čem dalje bo to trpelo. Vidi se, da v odboru sedé možje, ki razmer kmečkega ljudstva ne poznajo. Ljudje pri sistemizirani, ali kakor pravijo, zapisani biri natančno vedo, koliko da morajo bire dajati in koliko da smejo duhovni tirjati pri prostovoljni biri, pa tudi vedó, da jih nihče ne more siliti, da bi jo dali, ali koliko da naj je dajejo.

Tudi trditev, da bira sega v gospodarstvo, priča, da gospodje, ki to postavo priporočajo, o gospodarstvu malo vedo. Ali morda kmetu ne bode treba orati in sejati, ko bo bira odpravljena? Ali bo morda namesto o sv. Jakobu že o sv. Petru želé? Ali bo namesto 10 morebiti 100 mernikov namlatil? Ali bo z žitom in s pridelki, ki jih za biro daje, par volov nاپital? (Dalje prih.)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 16. julija.

Oficijozni listi hvalijo **zmernost ministertva**, ker ni razpustilo nobenega ustavovernega deželnega zbora. Nam pa ta prevelika popustljivost nič ni po godu, in tudi ne verjamemo, da bi vladi kaj dosti koristila; ljubezni in zaupanja ustavoverné stranke si ta vlada nikdar ne bo pridobila, naj jej dela še take koncesije; naša federalistična stranka pa bo postala vedno hladnejša proti sedanjí sistemí, ako se tako očitne krivice ne odpravijo, kakor je sostava sedanjega deželnega zbora kranjskega.

Zloglasna „**N. fr. Presse**“ se vadi v lažeh, nobena številka ne pride brez laži, pa ravno tako pogosto mora prinašati popravke, posebno iz Českega, kjer se uradi počasi uklanjajo novi naredbi zastran jezikove ravnopravnosti, rečeni list pa toliko vé povedati o uporú sodnij zoper vlado, in da te nečejo nič vedeti o ravnopravnosti.

Judovsko mesto **Brody** v Galiciji se je pritožilo čez to, da mu deželni odbor gališki ne dovoli ustanoviti nemške šole. Najviše sodišče je odločilo, da se ima vsled §. 19 dovoliti ustanovljenje nemške šole, ker se judje poslužujejo nemškega jezika. Nemški listi se te rzsodbe močno veselé. Mi nimamo nič zoper ta odlok, vendar bi tudi radi videli, da bi se §. 19 tudi za nas Slovence izvrševal, ne samo za Nemce in jude.

Minister **Pražak** se je mudil predvčerajšnjim v Ljubljani, ter občeval z g. predsednikom Winklerjem. Mi upamo, da mu je g. predsednik povedal, kakošne so razmere pri nas, in kako malo pravice smo do zdaj še dobili od naše nevtralne vlade, kateri sicer zaupamo, vendar bi želeli, da nam s tisto naklonjenostjo nasproti pride, kakor Čehom. Tam se odpira ena česka šola za drugo, mi nimamo še nobene narodne srednje šole, tam se je začelo česki uradovati, pri nas pa večidel vse nemški.

Čehi so zeló nevoljni, da se ne morejo znebiti ustavovernega in nemško-liberalnega namestnika Weberja. Oni po pravici zahtevajo, naj se jim pošlje vsaj tak mož za namestnika, ki bo obema narodoma enako pravičen.

Ravno tako razjarjeni so Čehi na nemški „**schulverein**“, kateri si je dal predrzno nalogo, da hoče po slovanskih deželah ustanovljati nemške šole. Kolinska „**Koruna česka**“ piše, da prva nemška šola, ki jo bo ustanovil „schulverein“ na Českem, dala bo povod k boju na smrt in življenje med nemškim in českim življem. Tisti „schulverein“ menda tudi ne bo sveta iz ojníc vrgel, če ga vlada ne bo podpirala, in sedanja ga menda ne bode.

Vnanje države.

Med **Črnogorci** in **Albanci** prišlo je bojda že do poboja. Knez Nikolaj je svojim ukazal, naj ostanejo mirni, ker bo skušal diplomatičnim potom vse poravnati, da se po nepotrebnem kri ne preliha.

Na **Bolgarskem** vse vré. Če se vname vojska med Turkom in Grkom, hočejo tudi Bolgari za orožje prijeti, da združijo celo Bolgarijo pod eno krono. Deželnih brambovcev imajo 120.000, orožja so pa dobili iz Rusije dovolj.

Na **Francoskem** praznujejo ustanovljenje republike. V Belgiji pa imajo svečanosti v spomin na to, da so se pred 50 leti osvobodili holandskega jarma.

Domače novice.

V Ljubljani, 17. julija.

(Minister **Pražak**) se je pripeljal v sredo večer v Ljubljano, kjer sta ga na kolodvoru sprejela deželni predsednik gosp. Winkler in dr. Vošnjak. Prenočil je pri Tavčarji, v četrtek zjutraj pa si ogledal v družbi prej imenovanih gospodov Ljubljano in šel tudi na Grad, kjer mu je bil razgled prav všeč ob krasnem vremenu. Potem se je odpeljal na Bled, od koder se podá čez gorenjsko stran naprej.

(*Novi notarji na Kranjskem*) so postali: Gosp. Ivan Krsnik na Brdu, vpokojeni okrajni predstojnik Florijan Konšek v Kranji in vpokojeni okrajni sodnik Josip Kotzbeck v Bistrici na Notranjskem.

(*Neprijetna dogodba.*) V četrtek zjutraj je bila po Ljubljani govorica, da so „pod Turnom“ dijaka ubili. Vsa Ljubljana je govorila o tem, ker kaj tacega se tu grozno dolgo ni slišalo. Tudi zdaj se še vse natančno ne ve, a kar smo mi zvedeli, je to-le. Po stari na-

vadi so dijaki zadnjo noč pred sklepom šole prebili (ali kakor se od nekaj pravi, „durchmarsch“ naredili.) Četrtošolcev je bilo pri Kozlerji več, ti so zjutraj ob štirih šli „pod Turn“ in tam naleteli na mestne falote, ki se tam z nič vrednimi deklinami potikajo. Ti so jim jeli groziti, na kar so drugi pobegnili, le Švigl, sin župana v Brstu pri Igu, jim ni mogel uiti, in tega so tako pretepli, da je na mestu obležal ter v bolnišnico prenešen ni mogel priti ves dan do zavednosti. Poškodovan je hudó, ne ve se še, bo li okreval ali ne. Švigl je 18 let star in eden boljših dijakov. Falote ima že sodnja v pesteh, toraj se bo kmalu zvedela prava resnica.

(Pokopali) so v četrtek tukajšnjega ravnatelja mestnih šol, gospoda Praprotnika gospo Klotildo, rojeno Žagarjevo, ki je po dalji bolezní umrla.

(Dobro!) Vodstvo Rudolfove železnice je, kakor iz zanesljivega vira zvemo — ukazalo svojim uradnikom in vlako spremljevačemu osobstvu, da mora do 1. januarja vsak, ki je po slovenskih deželah v službi, znati slovenski, in da, kdor se ne bo do tje naučil, pride v slabšo ali celo popolnoma ob službo. Dobro tako! Kaj tacega pričakujemo kmalo tudi od vodstva južne železnice, na kateri le malokteri uradnik ali služabnik slovenski zna.

(Dr. Duchatsch) se je odpovedal deželnemu in državnemu poslanstvu na Štajarskem.

Deželni zbor kranjski.

Deveta seja 7. julija.

(Konec.)

Dr. Bleiweis podpré svoj predlog postave o ženitveni pravici beračev in slaboglasnih ljudi. Take ženitve so občinam v veliko škodo, ker se po njih množi število beračev in družih nevarnih ljudi. Če bi se dovoljenje ženitev takih ljudi omejilo, bi se tudi revščini v okolišja prišlo. Zato stavi predlog, naj se postava ta izroči gospodarskemu odseku, kar se tudi zgodi.

Na vrsto pride načrt postave o odkupu duhovenske bire. Poročevalec gospodarskega odseka je dr. Deu, ki zmage gotov zleze na poročevalca stol in predlaga, naj se o postavi začne splošni razgovor.

Prvi se zoper to postavo jako krepko oglasi poročevalec manjšine gospodarskega odseka, gosp. O. Detelja, čegar temeljiti govor podamo tu le posnet. Najprej omeni, da so narodni udje gospodarskega odseka bili že v odseku odločno zoper postavo, in to iz štirih vzrokov: 1. je postava nepotrebna, 2. škodljiva kmetom in duhovščini, 3. nepremišljena in krivična v jurističnem obziru, 4. bo naredila veliko stroškov deželnemu zakladu. — Nepotrebna je, ker se je oglašilo le 22 občin zá-njo, pa še te večidel zato, ker so mislile, da bodo le to, kar zdaj v pridelkih plačujejo na leto, plačevale v denarji; da je odkupnina, še nihče nič vedel ni. S to postavo nam deželni odbor namesto kruha daje le kamen. — Škodljiva bi bila ta postava pa kmetu še posebno zato, ker vzame gospodarstvu 2 milijona kapitala. Kje li bodo kmetje toliko denarja vzeli? Na posodo ga bodo morali jemati za visoke obresti in bodo tako dvojno škodo trpeli. Škodljiva je tudi gledé duhovnov. Do zdaj dobiva biro duhoven le za svoje delo, t. j. če je na svojem mestu; če ga kmetje nimajo, jim pa tudi ni treba dajati mu bire. Odslej pa bodo morali plačevati, če prav duhovna ne bodo imeli. Kdo bo pa povrnil plačano biro tam? Ali ni to krivično? Razen tega bo imel deželni zaklad veliko nepotrebnih stroškov s tem, da se bo pozvedelo in preračunilo, koliko ima vsak pla-

čati odkupnine. — O poročilu deželnega odbora in odseka o tej postavi meni govornik, da se slaba reč dobro zagovarjati ne more. Na Štajarskem je bira že devet let odkupljena, a britke skušnje so pokazale, da je postava deželi le na škodo. Kar se je pri nas občin zá-njo oglašilo, so večidel take, da bire nič ali čisto malo plačujejo. Zakaj se pa na ono veliko večino občin ne jemlje ozir, ki odkupa ne marajo? V tej zbornici so za odkup le zastopniki mest in velikih posestnikov, ki po postavi ne bodo zadeti, ali deželo in kmete zastopamo mi in mi protestiramo zoper postavu. Predlog: Naj se preko postave prestopi na dnevni red.

Glasno odobravanje in plosk sledi tem krepkim besedam. Oglasi se brž vit. Gariboldi, ki se po puhlih razlogih poganja za postavu.

Za njim govori poslanec g. Klun, čegar govor je na drugi strani lista.

Čemu bi bil v zbornici dr. Schrey, če bi ne imel pravice govoriti? Res vstane in govori skoro tri četrt ure, poslušalci in naši poslanci pa gredo v tem večidel ven ohladit se, ker je v dvorani vročina huda. Še le ko Schrey neha, se vrnejo nazaj poslušat gosp. Svetca, ki za njim dobi besedo kot skupni (generalni) govornik narodnjakov, ker so nemčurji sklenili konec splošne razprave.

Poslanec Svetec zavrača najprej puhle razloge Schreyeve, ki je prav dobro igral nalogo advokata, potem pa dokazuje, kako breme bo ta nova postava kmetu. Odkupnina se bo eksekutivno iztirjevala in marsikdo bo po tem prišel na kant. Da bi kak duhovnik kmeta za dolžno biro rubil, tega skoro ni, rajše čaka na boljšo letino ali pa ves dolg odpusti. Prav čudno je tukaj parlamentarno življenje, v katerem odločuje večina; a danes oni strani večina nič ne velja. Večina občin je zoper postavu, a nasprotniki se ravnaajo po manjšini. Kedar je kaka reč njim všeč, jo sklenejo, naj bo dobra ali slaba. Današnji predmet kmet prav lahko presodi, torajbi bilo dobro poslušati mnenje občin, ne pa samovoljno sklepati. Ugovor, da je po drugih deželah ta postava že v veljavi in se izvršuje, ne velja, ker razmere niso po vseh deželah enake, kar je tu dobro, je tam slabo. Tako imajo na Štajarskem postavu, po kateri mora mladina 8 let obiskovati ljudsko šolo; pri nas veli postava le 6 let in Štajarci so spoznali, da so Kranjci pametni, in se poganjajo zdaj tudi za le 6letno obiskovanje šol. Potem govornik z davčnimi številkami dokazuje, v kako slab stan je prišel kmet po vseh enakih odveznih postavah in kako težko mu bo to novo breme, ker tudi druge priklade bodo vedno le više in više. Pa tudi, če se odveza dovrši, veselja ne bodo doživeli vsi, marsikaj jih bo na kant prišlo, pogorelo itd. Dobrete odveze bi bili deležni le naši potomci, a nam je skrbeti ne le za prihodnji, marveč tudi za sedanjí rod in temu moramo usmiljeni biti. Iz teh ozirov podpira predlog gosp. Detelje za prestop na dnevni red.

Baron Apfaltrern je — se ve da — za postavu in pravi, da čisla duhovnike, pa le take, ki se v politiko nič ne vtikajo (toraj mrluhe ali nemčurje.)

Poročevalec dr. Deu govori jako dolgočasno za postavu in trdi, da je med občinami, ki so se oglašile za odkupnino, tudi Sodražka in na oglasu podpisan celo poslanec Pakiž.

Poslanec Pakiž vstane in ga podučí, da so Sodražčani oglašili se le za to, da bi to, kar zdaj odrajtujejo v pridelkih, zanaprej plačevali v denarji, nikakor pa ne, da bi se odkupili.

Po predlogu gosp. Kluna se potem ustмено glasuje o Deteljinem predlogu za prestop na dnevni red. Za predlog glasuje vseh 16 narodnih poslancev, proti predlogu pa 19 nemčurskih in tako pade Deteljin predlog ter preide se v nadrobno preraševanje postave.

Na to izreče poslanec gosp. Klun, da se narodni poslanci nadrobnejega posvetovanja ne bodo vdeležili. Nemškutarji potem narede prav ob kratkem in po domače ter sprejmo postavu brez vseh prememb.

Daljne točke so bile brez posebne važnosti, ker se je poročilo o šolskih knjigah po nasvetu gosp. Svetca preložilo na drugo sejo.

Poslano

gospodu poročevalcu o Kamniškem izletu v „Slov. Narodu“ dne 14. t. m., šte. 158.

„Slov. Narod“ je pisal nekaj ter prinašal o izletih „Sokola“ ter pevcev ljubljanske čitalnice vedno obširno, resnično ter pravo poročilo, kakor se je spodobilo. Žalibog, da je sedaj pričel prinašati o vsih narodnih zabavah tako suhoparna poročila, da bi človek skoro menil, da bi mu bilo ljubše, ako bi mu ne bilo treba sploh o naših zabavah nikdar nobene besedice poročati. — Za časa pohoda društva „Zore“ iz Karlovca prinesel je poročilo za silo ter brez vse vrednosti; o pohodu „Sokola“ iz Zagreba pisaril je obširneje, vendar premalo živo narisal celo slavnost, a o Kamniškem izletu, koji je bil vistini sijajen ter se smelo mora reči, da tako lepo in vzvišeno sprejeta niso bila naša národna društva do sedaj še nikoder, poroča pa že tako mrtvo, tako površno, skoro tje vržeče, da se nam je nasproti Kamničanom sramovati, ter da bi človek moral meniti, da je o vsem tem kak nasprotnik naš poročal, ki niti pri izletu navzoč ni bil, in se konečno še meniti ne bo moglo, da zastopa „Narod“ pod takimi poročili tudi naša národna društva v Ljubljani.

Tudi dohajajo taka in enaka poročila tako zakasno na dan, da se že povsodi prej beró. Prva notica (dva dni po dnevu slavnosti) prinese nam le vedno enako naznanilo: „obširneje poročilo prinesemo v prihodnji številki“, in tako dobó se to obširno poročilo komaj tretji ali še celo četrti dan v roke, in to pa že tako obširno čudno, da mora vsakteremu vse veselje giniti, za taka poročila se še dalje zanimati. Sploh pa se v vseh drugih rečeh mnogo več pisari, nego ravno o nam samim mikavnih, ter bodo kmalu tuje nemške novine o naših slavnostih in izletih jele bolje pisariti, nego pa stori to „Sl. Narod“.

Uredništvo „Sl. Naroda“ naj bi blagovolilo na dalje skrbeti za boljša poročila o enakih slavnostih nasproti svojim naročnikom.

V Ljubljani, dne 15. julija 1880.

Skupina „Sokolov“ in pevcev, ki so bolj natančno vse videli in slišali.

Orgle (3)

10 premenov, dobro ohranjene, so naprodaj. Cena 250 gl. Oglasiti se je v Trebelnem, pošta Mokronog (Nassenfuss) na Dolenjskem.

Izurjen

organist in cerkovnik,

ki že dalje časa to službo opravlja ter je pred dvema letoma orglarsko šolo z dobrim vspehom dovršil, išče primerne službe. (3)

Več se izve pri opravništvu „Slovenca.“